

## Opsætning af amatørradioantenner -en (tabt) menneskeret

OZ1FDH Claus Felby, november 2018

Antenner er en forudsætning for at være radioamatør. De kan være store eller små, sidde højt eller lavt, men en grundlæggende radiostation indeholder en sender, en modtager og en fungerende antenne. I de gode gamle dage da alle boliger havde brug for en radio og TV-antenne var der generelt ingen problemer med at sætte en antenne op til radioamatørformål. Men udbredelsen af kabel-tv og senere streamingtjenester har gjort, at man i mange kommuner direkte har skrevet antenneforbud ind i lokalplaner, hvorfor det er blevet meget sværere at være radioamatør. Nogle har lykkedes med at camouflere deres antenner som tørresnore, flagstænger m.m, men mange har måtte opgive at sætte antenner op. Det siger sig selv, at hvis udviklingen fortsætter er det en meget alvorlig trussel for radioamatørhobbyen.



*OZ1JTEs stealth vertikal til 80 og 160 m*

Men hvad kan der gøres? Bor man i et område med en lokalplan der forbyder antenner er det umiddelbart meget svært at få ændret dette. Først skal man have overbevist embedsmænd og politikere om at antenner er en god ide og derefter vil det kræve at der laves en ændring af hele lokalplanen som derefter skal i høring og endeligt vedtages i kommunalbestyrelsen.

Situationen kan synes håbløs. Men der er muligheder for at ændre situation og få (gen)etableret rettigheden til opsætning af antenner. For at beskrive disse bliver vi nødt til at se på radioamatørerne i et globalt og juridisk perspektiv.

### **International Telecommunication Union (ITU)**

Radiokommunikation, er ikke bare noget som radioamatører bruger for at ytre sig på tværs af landegrænser og himmellegemer, men også en helt grundlæggende række af ydelse i vores samfund som spænder over broadcasting, mobiltelefoner, skibs- og luftfart, militær, radioastronomi, radioamatører m.m. Helt overordnet er det The International Telecommunication Union (ITU) der er en organisation under FN som definerer og regulerer de

forskellige former for radiokommunikation. Dette er beskrevet i deres [Radio Regulations](#) hvor radioamatører indgår helt på linje med alle andre radiotjenester. Radioamatører har derfor grundlæggende helt den samme juridiske og regulatoriske status som f.eks. Danmarks Radio. Lige præcis dette er vigtigt når vi snakker om antenner. ITU's definition af radiokommunikations ydelser lyder som følger: "a service...involving the transmission, **emission** and/or reception of radio waves for specific telecommunication purposes". Ordet "emission" betyder oversat til dansk udledning/udstråling, og det kan som bekendt ikke lade sig gøre uden en antenne. Mens man kan argumentere for at modtagelsen af f.eks. Danmarks Radio kan tilgodeses gennem kabler, så kræver udsendelsen af radioamatørkommunikation pr. definition adgang til en senderantenne.

### **Antenner og bygninger**

Opsætning af antenner på boliger er i Danmark reguleret i [bygningsreglementet](#). Det er specificeret at de ikke må være end 5,5 m over tagryggen. Den samlede højde af bygninger må ikke overstige 8,5 m, men antenner indgår ikke i målingen af bygningens højde. Et ofte fremført argument mod opsætning af antenner er at de skæmmer en bygning eller et område, men antenner indgår i Bygningsreglementet på lige linje med skorstene, tagkonstruktioner m.m. Derfor er antenner en naturlig del af en bygning og man kan ikke betegne dem som et skæmmende fremmedelement, så længe de holder sig inden for bygningsreglementets rammer.

### **Landzone eller byzone**

Som udgangspunkt gælder de samme regler i bygningsreglementet om man bor i en landzone eller i en byzone. Det vil sige at man begge steder kan sætte en antenne op på sit hus. Blot den ikke er mere end 5,5 m over tagryggen. Ønsker man at sætte en fritstående antenne op med eget fundament, så skal der mere til. I byzonen skal der søges byggetilladelse og i landzonen skal der søges både bygge- og land-zonetilladelse. Generelt er reglerne langt mindre restriktive i landzoner, men de mange mobilmaster har bl.a. medført at reglerne omkring naturområder eller særligt beskyttede landskaber er blevet forvaltet mere restriktivt. Det kan være vanskeligt at få lov til at sætte en gittermast op som er højere end de 5,5 m over husets tagryg, også i landzoner. I byzoner er det som udgangspunkt langt mere vanskeligt at få lov til at sætte større master op, men det er muligt.



*Radioamatør antenner kan være større eller mindre, men de kan hver især være lige nyttige*

## Menneskerettighedskonventionen §10

Et meget vigtigt element i retten til opsætning af antenner er Menneskerettighedskonventionens bestemmelser omkring ytringsfrihed. I §10 står der bl.a.: "Enhver har ret til ytringsfrihed. Denne ret omfatter meningsfrihed og frihed til at give eller modtage meddelelser eller tanker, uden indblanding fra offentlig myndighed og uden hensyn til grænser."

Der er faldet flere domme ved den europæiske menneskeretsdomstol i Strasbourg som har tilsidesat lokale bestemmelser mod opsætning af parabolantener med henvisning til netop §10. Da amatørradio af ITU er defineret som en radiokommunikationstjeneste på linje med radio og TV falder amatørradio også ind under Menneskerettighedskonventionen §10.

Det er ikke kun modtagelse af ytringer men også udsendelse der er indbefattet netop i formuleringen: "frihed til at give eller modtage meddelelser eller tanker". Da radiokommunikation af ITU er defineret som udbredelse/udsendelse ved hjælp af en antenne er argumentet for at ytringsfrihed medfører retten til at opsætte en antenne juridisk stærkt.



Antennerne vokser dog ikke ind i himmelen. I højesterets dom af 28 maj 2004 sag 478/2002 blev en radioamatør underkendt i at opsætte en 18 m høj antennemast under påberåbelse af ytringsfriheden som defineret i Menneskerettighedskonventionen §10. Dommen er i sig selv ikke en afvisning af retten til at opsætte antenner, men retten fandt, at det ikke var nødvendigt med en så stor antenne for at udøve sin ytringsfrihed og at en antenne af denne størrelse virkede skæmmende. Den umiddelbare grænse går ved de rammer som er angivet i bygningsreglementet.

## Andre regler

Et andet regelsæt omkring antenner er Lov om etablering og fælles udnyttelse af master til radiokommunikationsformål m.v. Denne regulerer kommercielle anlæg (mobiltelefoni primært) og pålægger at man i så høj grad som muligt deler mastefaciliteter. Radioamatørantenner falder ikke ind under dette regelsæt.

## Vejen frem

Der er en grundlæggende ret til at opsætte antenner med udgangspunkt i ytringsfriheden, ligesom antenner er beskrevet i bygningsreglementet som en almindelig bygningskomponent. Så der er et godt udgangspunkt for at rulle de "automatiske" antenneforbud i lokalplaner tilbage.

Til at starte kræver det en koordineret og ganske langvarig indsats af en dedikeret gruppe på 3-5 personer. Der skal snakkes meget i telefon, skrives mange mails og holdes mange møder rundt omkring i landets forvaltninger. Det er indsats som skal koordineres og dække hele Danmark.

Oplysning og dialog er helt centralt. Det skal målrettes ikke blot til de enkelte forvaltninger men også grundejerforeninger; hvad og hvem er radioamatører, hvad er det for antenner der er tale om og hvor stort er omfanget. Rummelighed og hensyn er vigtige argumenter i dialogen, men de går begge veje. En full-size 3 el 40 m beam i en villahave ser selvfølgelig meget voldsom ud og vil være generende for naboerne, også selvom den kun er et par meter over tagryggen.

Erfaringen viser at, når man skal have ændret både holdninger og lokalplaner er personlige kontakter helt afgørende for at få etableret en dialog. Det kan være til embedsværket i en given kommune og ikke mindst lokalpolitikere. De repræsenterer borgernes interesser og har en direkte indgang til forvaltningen i kommunen.

Der vil komme sager som kører fast hvor man kategorisk nægter at give tilladelse til opsætning af antenner, også selvom de falder ind under bygningsreglementet. Det første trin er at gå til Statsforvaltningen og indklage kommunens afgørelse. Lykkes det ikke skal man videre i retssystemet. Muligvis kan ombudsmanden inddrages i forhold til usaglig og ikke dokumenteret argumentation, afvisning af antenneopsætning med argumenter som "den er grim" eller "den er farlig", er ikke ualmindelige. Det kommer til at tage tid og koste ressourcer. Men får man først etableret retspraksis for at lokalplaner ikke kan forbyde opsætning af radioamatørantenner indenfor de regler der er fastlagt i bygningsreglementet, så er der etableret præcedens, som vil være generelt gældende fremover.

Man kan med nogen ret sige at radioamatørerne de sidste par årtier ikke har taget antenneproblemstillingen tilstrækkelig alvorligt, og i nogen grad er blevet kørt over af udviklingen i kommunerne. I 1990'erne blev der i EDR-regi gjort et stort forarbejde, men det blev lagt ud til lokalafdelingerne at arbejde for sagen, og det fungerede ikke. Der skal en dedikeret gruppe til som på landsplan arbejder med sagen.

Det er AFGØRENDE for radioamatørernes fremtid at situationen ændres. Det er en af de sager som kan vindes. Det kræver masser af arbejde, og vil være af stor vigtighed for ikke blot radioamatører men også andre tekniske hobbyer. Vores samfund har mere end nogensinde brug for mere rummelighed og mindre ensretning.

## Links

<http://search.itu.int/history/HistoryDigitalCollectionDocLibrary/1.43.48.en.101.pdf>

<http://bygningsreglementet.dk/Ovrige-bestemmelser/23/Krav?Layout=ShowAll>